

Л. А. ЛУЦЬ

**ІНСТИТУТ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНІ РОЗРОБКИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ***

Інститут юридичної відповідальності – одна з найгостріших наукових тем сьогодення. Це пояснюється рядом причин серед яких: стан економіки, політичний режим, якість законодавства та його ефективність, наявність кризових ситуацій і явищ та здатність держави до їх подолання, організації безпечної життєдіяльності громадян тощо.

Зрозуміло, що з цим інститутом пов'язується ступінь гарантованості прав і свобод, а отже, сприятливий або не комфортний соціально-правовий клімат.

В сучасних умовах світових інтеграційних та глобалізаційних процесів розвиток інституту юридичної відповідальності набуває особливої актуальності у зв'язку з створенням багатьох наднаціональних утворень та послабленням впливу держав, що передбачає пошук оптимальної взаємодії відповідних структур при реалізації механізму юридичної відповідальності.

Є беззаперечним той факт, що кінцевим результатом дії права є той чи інший варіант бажаної в даному суспільстві, державі поведінки. З юридичної точки зору мова іде про правомірну поведінку, яка підтримується державою.

Стаття 23 Конституції України вказує, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права інших людей та кожна людина має обов'язки перед суспільством.

Зрозуміло, що в суспільстві, де відсутні справжні демократичні засоби забезпечення прав та свобод людини (в тому числі і засоби юридичної відповідальності), де досить сильні прояви криміналізації суспільства, корупційні схеми, кризові негаразди, стверджувати про гармонійний розвиток громадянського суспільства та правової держави є некоректним з наукової точки зору та громадської позиції.

Для подальшої розбудови соціально-правової держави в Україні дуже важливим також є закріплення ефективного закріплення реалізації інституту юридичної

© ЛУЦЬ Людмила Андріївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Львівського національного університету ім. Івана Франка

* Колективна монографія: Інститут юридичної відповідальності у демократичних правових системах / Кол. авторів; За заг. ред. Н.М. Оніщенко. – К.: Юридична думка, 2009. – 216 с.

відповідальності, який би забезпечував швидке реагування та застосування справедливих юридичних санкцій за правопорушення, вчинені перед соціальними групами, державою та суспільством загалом, а також відповідальність держави та суспільства перед окремою особою чи соціальною групою.

Однією з «реанімаційних» можливостей та засобів сьогодні вважаємо удосконалення інституту юридичної відповідальності. На жаль, в монографічному дослідницькому форматі ця проблема розроблена вітчизняною наукою не повно, не достатньо, не стільки в теоретичному, скільки в прикладному галузевих напрямках. Автори запропонованого видання, не претендуючи на всебічне розкриття теми «юридична відповідальність», пропонують своє бачення деяких традиційних та дискусійних питань розгляду цієї проблематики.

Вони підкреслюють, що в сучасних умовах особливо важливими є гарантованість прав та законних інтересів, протистояння сваволі в процесі упорядкування суспільних відносин, безсумнівної дії механізмів щодо впровадження правового порядку в усіх сферах суспільного життя, гарантування та забезпечення системи безпеки, що пов'язана із соціальною діяльністю, особливо тією, що несе потенційну загрозу життєво важливим інтересам особи суспільства та держави. Це далеко не повний перелік наших очікувань від сучасного права.

Багато в чому успіхи демократичних перетворень залежать від механізму юридичної відповідальності в суспільстві.

В кінцевому результаті, особливо в умовах демократичних перетворень в Україні, від стану розвитку інституту юридичної відповідальності залежить законність та правопорядок в суспільстві, які є основними показниками функціонування правової системи.

Структура даної роботи є логічною, виклад послідовним, аналіз концепцій та поглядів з відповідною проблеми достатньо повний та системний.

Вважаємо, що вона може бути застосована в лекційних курсах, пропагандистській та практичній діяльності, а також в подальших наукових розробках.